

İLKER BAŞBUĞ

ERMENİ SUÇLAMALARI
VE
GERÇEKLER

Prof. Dr. İlber Ortaylı'nın önsözüyle

Remzi Kitabevi

İLKER BAŞBUĞ, 1943 yılında Afyonkarahisar'da doğdu. 1962'de Kara Harp Okulu'ndan, 1963'te Piyade Okulu'ndan mezun oldu. 1971 yılına kadar Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na bağlı çeşitli birliklerde Takım ve Bölük Komutanlığı yaptı. 1973'te Kara Harp Akademisi'ni kurmay subay olarak bitirdikten sonra Genelkurmay Plan Harekât Daire Başkanlığı'nda Karargâh Subaylığı, Kara Harp Akademisi Öğretim Üyeliği, Belçika/Brüksel'de NATO Uluslararası Askeri Karargâhı'nda Cari İstihbarat Plan Subaylığı, Kara Kuvvetleri Komutanlığı Plan ve Prensipler Başkanlığı Savunma Araştırma Şube Müdürlüğü ve 247. Piyade Alay Komutanlığı görevlerini sürdürdü.

İngiltere Kara Harp Akademisi ve NATO Savunma Koleji'ni de bitiren Başbuğ, 1989'da Tuğgeneralliğe terfi etti. Bu rütbeyle Belçika/Mons'ta Avrupa Müttefik Kuvvetleri Yüksek Karargâhı'nda (SHAPE) Lojistik ve Enf. Daire Başkanlığı ile 1. Zırhlı Tugay Komutanlığı görevlerinde bulundu. 1993'te tümgeneralliğe terfi etti. Ardından Jandarma Asayiş Komutan Yardımcılığı ve Belçika/Mons'ta Milli Askeri Temsil Heyeti (NMR) Başkanlığı görevlerinde bulundu. 1997'de korgeneral olan Başbuğ, 2. Kolordu Komutanlığı ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreter Başyardımcılığı görevlerinde bulunduktan sonra 2002'de orgeneralliğe terfi etti. Bu rütbeyle Kara Kuvvetleri Komutanlığı Kurmay Başkanlığı, Genelkurmay 2. Başkanlığı, 1. Ordu Komutanlığı, Kara Kuvvetleri Komutanlığı ve Genelkurmay Başkanlığı görevlerinde bulundu. 30 Ağustos 2010'da emekliye ayrıldı.

Başbuğ, TSK Üstün Cesaret ve Feragat Madalyası, TSK Üstün Hizmet Madalyası, Pakistan İmtiyaz Nişanı, TSK Şeref Madalyası, Gambiya Özel Şeref Madalyası, ABD Liyakat Madalyası, Arnavutluk Altın Kartal Madalyası ve Kore Cumhuriyeti Tongil Liyakat Madalyası sahibidir.

İlker Başbuğ'un, *Terör Örgütlerinin Sonu* (2011), *20. Yüzyılın En Büyük Lideri Mustafa Kemal* (2012), *20. Yüzyılın En Büyük Lideri Atatürk* (2012), *Suçlamalara Karşı Gerçekler* (2013) ve *Nasıl Bir Türkiye* (2015) adlı kitapları vardır.

İLKER BAŞBUĞ

ERMENİ SUÇLAMALARI
VE
GERÇEKLER

Remzi Kitabevi

ERMENİ SUÇLAMALARI VE GERÇEKLER / İlker Başbuğ

© Remzi Kitabevi, 2015

Her hakkı saklıdır.

Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Kapak: Ömer Erduran

ISBN 978-975-14-1671-1

BİRİNCİ BASIM: Nisan 2015

Kitabın basımı 5000 adet yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A. Ş. , Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul

Sertifika no: 10705

Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090

www. remzi. com. tr post@remzi. com. tr

Baskı ve cilt: Remzi Kitabevi A. Ş. Basım Tesisleri

100. Yıl Matbaacılar Sitesi, 196, Bağcılar-İstanbul

Sertifika no: 10648

İlber Ortaylı'nın Önsözü

GENELKURMAY BAŞKANIMIZ Orgeneral İlker Başbuğ, 1915 yılı için canlılığını koruyan Ermeni sorunu üzerinde bir kitap yazan nadir bürokrat ve entelektüellerdendir. Eski valilerimizden Ermenice de bilen merhum Esat Uras'tan sonra konuya derli toplu el atan Dışişleri Müsteşarlarından merhum Büyükelçi Kâmuran Gürün'dü.

Ermeni sorunu üzerinde siyasilerimizden ve üniversitelerimizden birçok üye muhtelif monografiler kaleme aldılar. Bir Genelkurmay Başkanımızın bu konudaki görüş ve yorumu ilk defa okuyuculara sunuluyor. General İlker Başbuğ monografisine Kaçaznuni'nin tarihi raporu ile başlıyor. Bu raporun ele alınışı yüksek rütbeli bir komutanın soruna o günün şartları içinde bakmaya gayret ettiğini gösterir. Ermeni ve Türk ilişkileri Batı Avrupa'nın politikaları dışında iki milletin tarihçilerinin, yazarlarının, asker ve sivil bürokratlarının birlikte ele almaları gereken bir konudur. Çok uluslu bir imparatorluk yıkılırken imparatorluğu oluşturan etnik gruplar arasındaki çatışmalar, hiç şüphesiz ki sırf o zaman için değil, geleceği aydınlatmak bakımından da önemlidir. Esasen 1915'in tarihi soyut olarak ele alınmamalı; bu bölgenin eski bir halkının yani Ermenilerin ve dokuz asırdır burada bulunan Türklerin devlet ve milletin yaşadıklarının bir arada ele alınmasıyla anlaşılır. Ürkütücü bir gerçek, Ermenilerin Türkoloji fakat asıl Türklerin Ermeni tetkikleri alanında fazla derinleşmemiş olmalarıdır. Bu açığın kapatılması gerekiyor.

Sayın Orgeneral Başbuğ'un ki gibi girişimler, açık bir diyalogun başlangıcı olarak ele alınmalı ve devam etmelidir. Bugün Batı Ermenistan kültürü dediğimiz kültürel daire büyük ölçüde İstanbul'la sınırlı kalmaktadır. Doğu vilayetlerimizdeki Ermeni kültürü ancak tarihsel bir miras olarak mevcuttur. Bununla birlikte iki tarafın tarihçi ve edebi-

yatçılarının bu mirası değerlendirmekten çok siyasi bir kavga ve polemik içinde bulunmaları gelecek için endişe vericidir. Sayın Başbuğ'un belirttiği gibi, hukuki yaklaşım üzerinde de durmak gerekir.

1915 tehciri için dava Birinci Harb'den sonra, İstanbul'un işgali sırasında açıldı ve davaya Malta'da bakıldı. Ortada bir hüküm yoktur. Bir bakıma hiç de uzamayacak bir süre içerisinde Ermenilerin ve Türklerin tezleri bir araya getirilerek masaya yatırılmalı ve tartışılmalıdır.

Sayın Orgeneral Başbuğ'un kitabında şu konular üzerinde durulduğu ve bunlara okuyucunun dikkat etmesi gerekeceği açıktır: 1915 olayları için çatışmaları kışkırtan girizgâh nedir, ne zaman başlamıştır, Ermeni siyasi örgütlenmesinin bu konudaki rolü nedir? Yazara göre Ermeni siyaseti ve siyasetçileri bir kalıpta değil, muhtelif açılardan değerlendirilmelidir. Nitekim metne de öyle başlıyor. Bu metnin okunmasıyla öğrencilerin ve umumi halkın soruna yaklaşacakları, ısınaacakları görülüyor. Hiçbir sorun anlaşılmayacak kadar karmaşık değildir, yeter ki anlatmayı bilelim.

Prof. Dr. İlber Ortaylı
Nisan 2015, İstanbul

Sunuş

MİLLÎ GÜVENLİK KURULU Genel Sekreteri başyardımcısı görevindeyken, Ermeni meselesini derinliğine inceleme fırsatını buldum.

Konunun uzmanları ile sorunun boyutlarını tartışarak, neler yapılması gerektiğini düşündük.

Bu vesile ile, yokluğunu her an hissettiğim Büyükelçi Gündüz Aktan'la tanışma ve çalışma şansına sahip oldum. Çok erken yaşlarda kaybettiğimiz Gündüz Aktan, her konuda kendini inanılmaz seviyede yetiştirmiş, mükemmel bir insandı.

Bu süreçte bazı tespitlerimiz oldu:

Sözde soykırım iddialarına karşı etkili bir mücadele için, karşı faaliyetlerin bir merkezden planlanması, koordine ve kontrol edilmesi gerekiyordu.

Bu amaçla; “Sözde Soykırım İddiaları ile Mücadele Koordinasyon Kurulu”nun kurulması, Milli Güvenlik Kurulu tarafından Bakanlar Kurulu'na tavsiye edildi. Kurul oluşturuldu, çalışmalara başlandı.

Ermeni konusuna ilişkin yazılmış çok sayıda kitap vardı. Ancak, tarihi araştırmalar dağınıklıktan kurtularak, planlı ve programlı şekilde yürütülmeliydi. Bu arada, bana göre; Ermeni konusunu incelemek isteyenler okumaya şu iki kitaptan başlamalıydılar. Birincisi; Esat Uras'ın *Tarihte Ermeniler ve Ermeni Meselesi*, ikincisi ise Kâmuran Gürün'ün *Ermeni Dosyası*'dır.

Yıllar sonra, Ermeni konusuna ilişkin bilgilerimi ve önerilerimi bir kitap haline dönüştürmeye karar verdim.

Bu kitap iki özelliğe sahip olmalıydı. Hem oldukça karmaşık olan bu konu mümkün olduğu kadar kolay okunabilmeli, hem de okuyanları bu konuyu dünyanın herhangi bir yerinde, herkesle tartışabilecek seviyede bilgi ile donatabilmeliydi.

Bu zor hedefe ne kadar ulaşabildim? Bunu okuyucuların takdirine bırakıyorum.

Ocak 2015'te *Nasıl Bir Türkiye* adlı kitabım yayımlandı. Birkaç ay sonra, yeni bir kitap daha yayımlamak ne kadar doğrudur bilemiyorum. Ancak, 2015 yılının "Tehcir" in 100. yılı olması nedeniyle bu sürece bir katkıda bulunmak amacıyla elinizdeki kitabı sizlere sunmayı uygun gördüm.

Kitap üç bölümden oluşmaktadır:

Birinci Bölüm'de; Ermeni konusunun tarihi geçmişini incelenmektedir. Bu bölümde, özellikle tehcir kararının hangi şartlar altında, neden alındığı ve nasıl uygulandığı konularına açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Soykırım Suçunun Önlenmesine ve Cezalandırılmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin değerlendirilmesi de, bu bölüm içinde yer almaktadır.

Ermenilerin, Türkiye'ye yönelttiği suçlamalara karşı gerçeklerin anlatılması ise kitabın İkinci Bölümü'nü oluşturmaktadır.

Ermenilerin kendi görüşlerini dünya kamuoyuna kabul ettirmek amacıyla sıkça başvurdukları bazı kitaplar vardır. Bu kitapların başında *Mavi Kitap* gelmektedir. *Büyükelçi Morgenthau'unun Öyküsü*, Aram Andonian'ın *Naim Bey'in Anıları* da Ermeniler tarafından referans olarak kullanılan kitaplar arasındadır.

Bu kitapların "propaganda amaçlı" yazıldığı çok kimse tarafından biliniyor ve ifade ediliyorsa da, kitaplar hakkında tartışma seviyesinde çok kimsenin yeterli bilgiye sahip olmadığı da bir gerçektir.

O nedenle, bu bölümde okuyuculara belirli bir seviyede bilgi sunulmaya çalışılmıştır.

Şinasi Orel ve Süreyya Yuca'nın *Ermenilerce Talat Paşa'ya Atfedilen Telgrafların Gerçek Yüzü*; Heath W. Lowry'nin *Büyükelçi Morgenthau'nun Öyküsünün Perde Arkası*; Hikmet Özdemir'in *Arnold Toynbee'nin Ermeni Sorununa Bakışı*; Guenter Lewy'nin *Osmanlı Ermenilerine Ne Oldu?* adlı çok değerli çalışmaları, bu konudaki bilgilerini genişletmek isteyenlere özellikle tavsiye edilir.

Ermeni konusu denilince, elbette Justin McCarthy'nin bu konuya ilişkin olağanüstü çalışmalarını da hatırlamamız gerekiyor.

Genel Bakış başlığıyla sunduğumuz Üçüncü Bölüm ise; değeren-

dirme ve ulaşılan sonuçları kapsamaktadır. Bilgi ve tecrübelerle dayalı olarak bu bölümde öneriler yapılmaya çalışılmıştır.

Önerimi kırmayarak, kitaba önsöz yazmayı kabul eden Türkiye'nin yetiştirdiği en değerli tarihçilerden biri ve aynı zamanda dostum olan Prof. Dr. İlber Ortaylı'ya ve bu kitabın hazırlanmasında taslakları okuyarak görüş ve önerilerini bana ileten değerli silah arkadaşım Yalçın Ataman'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İlker Başbuğ
2015 Nisan, İstanbul

İçindekiler

İlber Ortaylı'nın Önsözü	5
Sunuş	7

BİRİNCİ BÖLÜM

TARİHSEL SAPTAMALAR

“Ermeni Rüyası”	15
Ermenistan ve Ermeniler	23
19. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu’nda Ermeniler	27
Tehcire Giden Yol	39
Tehcir Kararının Alınması	47
Zorunlu Göç/Tehcir Uygulaması	54
Kim Başlattı?	66
Talat Paşa ile Mustafa Kemal Paşa’nın Zorunlu Göçe İlişkin Açıklamaları	82
Suçlu Avı	86
“Ermeni Rüyası”ndan “Sözde Soykırım” a... ..	92
Tehcir Sonrası Geri Dönüş ve Lozan Antlaşması’nın Hukuki Sonuçları	101
Soykırım Suçu	106

İKİNCİ BÖLÜM

SUÇLAMALARA KARŞI GERÇEKLER

Mavi Kitap	117
Büyükelçi Morgenthau’nun Öyküsünün Perde Arkası	124
Aram Andonian’ın “Naim Bey’in Anıları” Kitabına Karşı Şinasi Orel ve Süreyya Yuca’nın Gerçekleri	141
Andonian’nın Kitabına İlişkin Guenter Lewy’nin Değerlendirmesi	160
Dadrian’ın Suçlamaları	167

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GENEL BAKIŞ

Olaya Önyargısız Bakış...	175
Tehcir Neden Uygulandı?	179
Islahat Sözlerinin Tutulmaması?	187
Hastalıkların Neden Olduğu Kayıplar	193
Malta Yargılamasının Hukuki Sonucu	198
Hukuki Yaklaşım	204
Ne Yapılmalı?	214
ABD Temsilciler Meclisi Üyelerinin Dikkatine Bildiri Yayımlayan Bilimadamlarının Listesi	231
Kaynakça	233
Adlar Dizini	235

BİRİNCİ BÖLÜM

TARİHSEL SAPTAMALAR

“Ermeni Rüyası”

TAŞNAK PARTİSİ’NİN yurtdışı konferanslarından biri, 1923 yılı Nisan ayında Bükreş’te toplandı. Kürsüye çıkan Hovannes Katchaznoui (Ovanes Kaçaznuni) konuşmasına şöyle başladı:

“Korkarım ki, benim son kanaatim –ki bunu telaffuz etmek gayet zordur, ama ben sadece vicdanımın sesini dinleyerek bunu söyleyeceğim– konferans katılımcılarının toptan tepkisini, belki de öfkelerini çekecektir.

“Ben buna hazırlıklıyım. Sözlerim; köklü kanaatlerin ve net bir bilincin sonucudur. Zira ben düşünmek, anlamak, muhakeme etmek, değerlendirmek ve duruş belirleyebilme yeteneğine sahibim.”⁽¹⁾

Kürsüde konuşan kişi, Kaçaznuni, 28 Mayıs 1918’de kurulan Ermenistan devletinin ilk başbakanıdır. Bu görevde 13 ay kalmıştır. Taşnak Partisi’nin kurucularındandır. Önemli bir lideridir. 1921 yılında Bolşevik yönetimine karşı yapılan karşı-devrimin bastırılmasından sonra Ermenistan’ı terk etmiştir.

Konferansta, hazırladığı raporu, tebliğ şeklinde sunmuştur.

Rapor, o yıl içinde kitap olarak yayımlandı. İlginç olan nokta ise, ilk Ermeni başbakanının bu tarihi raporunun Ermenistan’da yasaklanmasıdır.

Kaçaznuni’nin; tarihi raporu oldukça uzundur. Söylediklerinin kısa özeti şöyledir:

“1914 sonbaharında, Türkiye henüz savaşı taraflardan birine katılmamışken, fakat savaş hazırlıkları içindeyken, Güney Kafkasya’da büyük gürültü içinde ve enerji biçimde Ermeni gönüllü birlikleri oluşturulmaya başlandı.

(1) Ovanes Kaçaznuni, *Taşnak Partisi’nin Yapacağı Bir Şey Yok*, Kaynak Yay., Kasım 2005

Sadece birkaç hafta önce, Erzurum’da yapılan kongrede gönüllü birlikler konusunda alınan ‘olumsuz’ karara rağmen, Ermeni Devrimci Taşnaksutyun (Taşnak) Partisi hem bu birliklerin oluşturulmasına hem de bunların Türkiye’ye karşı gerçekleştirdikleri askeri operasyonlara aktif biçimde katıldı.

Gönüllü birliklerin kurulması gerekir miydi sorusu günümüzde elbette anlamsızdır. Tarihsel olayların kendine özgü çelik bir mantığı vardır. Ancak, yine de hataydı.

“1914 sonbaharında Ermeni gönüllü birlikleri kuruldu ve Türklere karşı faaliyete geçti. Bu gelişme, Ermeni halkının hemen hemen çeyrek yüzyıl boyunca beslenmiş olduğu psikolojik ortamın doğal ve kaçınılmaz bir sonucuydu. Bu psikoloji kendini bir biçimde bulmalıydı ve onu buldu.

“Günümüzde kimin suçlu olduğunu sormak da anlamsızdır. Gönüllü birliklerin kurulması bir yanlırsa, bu yanlış, kökleri uzak geçmişte aranacak bir siyasal çizginin doğal devamı ve sonucudur. Biz, bu gönüllü hareketine aktif biçimde katıldık. Bu katılım parti kongresinin kararına rağmen gerçekleşti.

“1914 kışı ve 1915 yılının ilk ayları, Taşnak Partisi dahil olmak üzere, Rusya Ermenileri açısından bir heyecanlanma ve umut dönemiymi.

“Biz, kayıtsız şartsız Rusya’ya yönelmiş durumdaydık.

“Herhangi bir gerekçe yokken, zafer havasına kapılmıştık. Çar hükümetinin; Güney Kafkasya Ermenistanı ile Türkiye’deki Ermeni eyaletlerinden oluşan Büyük Ermenistan’ın bağımsızlığını bize armağan edeceğinden emindik.

“Aklımız dumanlanmıştı. Biz kendi isteklerimizi başkalarına mal ederek, sorumsuz kişilerin boş sözlerine büyük önem vererek ve kendimize yaptığımız hipnozun etkisiyle, gerçekleri anlayamadık ve hayallere kapıldık.

“Ermeni halkının gücü, onun siyasal ve askeri önemi, keza Ruslara verdiği destek fazla abartıldı.

“1915 yaz ve sonbahar döneminde, Türkiye Ermenileri zorunlu göçe (tehcir) tabi tutuldu. Türkler savunma içgüdüleriyle hareket etmişlerdi. Tehcir kararı amacına uygundu. Kitlel sürgünler ve bas-

kınlar gerçekleştirildi. Bütün bunlar Ermeni meselesine ölümcül bir darbe vurdu: ‘Ermeni vilayetleri Ermenisiz kaldı.’

“Kötü kaderden şikâyet etmek ve felaketlerimizin sebeplerini kendi dışımızda aramak acıklı bir durumdur. Bu bizim milli psikolojimizin karakteristik bir özelliğidir. Denizden denize Ermenistan projesi gibi emperyalist bir talebe kapıldık ve kıskırtıldık. Müslüman nüfusu katlettik. Terör eylemlerinin amacı Batı kamuoyunu kazanmaktı.

“İsteyen herkes bizi kolayca atlattı, ihanet etti, kesti, başkalarının kesmesine imkân verdi. Taşnak Partisi’nin artık yapacak bir şeyi yoktu. İntihar etmeliydi.”

Kaçaznuni’nin raporu Ermeni ve Rus arşivlerinde bulunmaktadır.

Ermenistan’ın ilk başbakanı; 1915 ve 1916’da yaşanan olayları bir savaş olarak değerlendirmektedir. Daha da önemlisi emperyalistlere alet olduklarını açıkça ortaya koymaktadır. Kaçaznuni’nin sözleri adeta bir itirafname olup, nerede, niçin, nasıl hatalar işlendiğini satırlar arasında anlatmaktadır.

Ona göre; I. Dünya Savaşı öncesinde gönüllü Ermeni birliklerinin oluşturulması bir hataydı. Ancak bu hatanın yapılmasını önlemek de belki imkânsızdı. Kayıtsız şartsız Rusya’ya bağlanmışlardı. Türklerden yana olan güç dengesini hesaba katmamışlardı. Türkiye, savunma içgüdüleriyle hareket ederek, zorunlu göç (tehcir) kararını almıştı. Ancak, bu tehcir olayının sonunda, Türkiye’deki Ermeni nüfusu ciddi şekilde azalmıştı. Bu ise onun deyişiyle, Ermeni meselesine ölümcül bir darbenin vurulmasıydı. “Ermeni vilayetleri Ermenisiz” kalmıştı.

Ermeni iddialarının, günümüzde en çok yoğunlaştığı konulardan biri de, nüfus meselesidir. İmparatorluk coğrafyasında yaşayan Ermenilerin nüfusu, asılsız ve dayanaksız rakamlarla çok fazla gösterilmeye çalışılmış ve halen de çalışılmaktadır. Özellikle Sivas, Bitlis, Elazığ, Erzurum, Van ve Diyarbakır’da Ermenilerin çoğunlukta olduğu, bundan dolayı bu bölgenin sözde “Ermeni Yurdu” olarak kabul edilmesi gerektiği tezi, yıllarca propaganda malzemesi olarak kullanılmıştır.

“Tehcir” Olayları... Nedenleri... Sonuçları...

- 1915 yılında, Osmanlı İmparatorluğu neden bir “Tehcir” (zorunlu göç) uygulaması yapmak zorunda kaldı?
- Tehcir esnasında yaşanan olaylarda, her iki tarafın da yalnız kendi kayıplarının üzerinde –hem de abartılı olarak– durması, karşı tarafın kayıplarını görmemesiyle gerçeğe ne ölçüde ulaşılabilir?
- Yoksa ortada, iki tarafın da yaşadığı bir “ortak acı” mı vardır?
- Propaganda amacıyla yazılan *Mavi Kitap*, *Büyükelçi Morgenthau’nun Öyküsü* ve *Naim Bey’in Anıları* adlı kitapların savlarını yerle bir eden tespitler ve belgeler nelerdir?
- Malta Yargılanması’nda ulaşılan sonuç ne anlama gelmektedir?
- Ortada yetkili mahkemelerce alınmış bir “soykırım” kararı yokken, yabancı ülkelerin parlamentolarında alınan “sözde soykırım” kararlarının bir anlamı var mıdır?
- “Sözde soykırım” iddialarının kabul ettirilmesine anayasasında yer veren ve komşu bir ülkenin topraklarında gözü olduğunu söylemekten çekinmeyen Ermenistan’a karşı Türkiye ne yapmalıdır?

